

הפרשת חומש

יא. הרוצה לזכות לקיים מצות צדקה ומעשר כספים בהידור ובעין יפה, ירגיל את עצמו שמכל אשר ירוויח, יפריש מהם שיעור חומש²⁷. והעושה כן, מובטח לו שיתעשר²⁸.

אופן חלוקת החומש

יב. אופן החלוקה של מדת חומש, מהנכון לחלקם לחצאין, באופן כזה שמעשר אחד לבעלי תורה, כי הוא דומיא דמעשר ראשון הניתן לכהנים ולוים למען יחזקו בתורת ה', ומעשר שני לשאר צרכי מצוה²⁹. [ומ"מ מצוה מן המובחר לתת כל כספי החומש לעמלי תורה, כמ"ש בפ"ח הע' 262. ע"ש].

מקורות והערות

שתעשה בכסף זה כחפצה בלא שום הגבלה ותנאי, או שהבעל מסכים שדמי הביטוח לאומי יהיו אך ורק בשביל האשה, מותר לאשה ליתן לבנה מכסף זה אפילו בלי ידיעת בעלה. עכ"ל. וראה עוד בארחות רבינו (ח"ג עמ' קמא).

27. עיין בפרק הכללים הע' 11 המקור להפרשת חומש. וכתב מרן הח"ח באהבת חסד (פי"ט ס"ג) וז"ל: ודע עוד דמדת מעשר הוא להנוהג בצדקה במדה בינונית, אבל הרוצה להתנהג בעין יפה, צריך להפריש מנסיו אחד מחמישה, ואסמכו חז"ל אקרא דכתיב 'וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך' שני פעמים מעשר עולה חומש. עכ"ל. וכ"כ בשו"ת אבקת רוכל (סי' ג). ועיי' בהרחבה בפרק הכללים שם.

28. כן מובא בספר כתר ראש (סי' קכג) להגר"ח מוואלז'ין בשם רבינו הגר"א מוילנא זצוק"ל, שכל השומר מעשר, מובטח בכך שלא יבוא לידי היזק כלל, 'והשומר חומש, מובטח שיתעשר'. וכ"כ בשמו בספר מנוחה וקדושה לתלמיד הגר"ח מוואלז'ין (שער התורה סי' כה). ע"ש. ועיין מה שנתבאר בדברי הגר"א אלו בפרק הכללים הע' 12.

29. כ"כ מרן הח"ח באהבת חסד (שם) עפ"י השיטה מקובצת כתובות (ג). בשם הרב המעילי ז"ל. [וי"א שאין למעשר כספים דמיון למעשר ראשון, כי אם למעשר עני או מעשר שני, עיין מזה בפרק הכללים סע' לא בהרחבה והנפק"מ]. ומרן הגר"ש אלישיב זצ"ל בקובץ תשובות (ח"ג סי' קמז), שיכול להתנות על 'החומש' שיהיה בידו לתת למצוות אחרות, כגון צרכי בית הכנסת, כתיבת ספר תורה כשאין להציבור ספר תורה לקרות בו וכיצא באלו ע"ש, ומשמע דמ"מ הצריך לזה תנאי בתחילה.

והוסיף עוד הח"ח שם בהגה"ה, דמדלא רימוז הכתוב שיתן פעם אחת חומש, משמע דיותר טוב שיפריש ב' פעמים מעשר, כי מעשר רומז לסוד גדול כמ"ש בספרים, ומהנכון שלא לערבב עניינים וכו'. ע"ש. ונראה דר"ל שלא יתן החומש בבת אחת, אלא יחלקו לשתי נתינות נפרדות. וה"מ באם ירצה ליתן כל החומש לעניים, דאל"כ הלא כבר כתב שיוכל ליתן המעשר הא' לעניים והמעשר הב' למצות וכו"ל, וא"כ בלא"ה יש כאן ב' נתינות.

ולענין סוגי המצוות שרשאי לקנותם ממעות החומש, הנה בשו"ת מהר"ם שיק (יו"ד סי' רל) הביא דברי הרב המעילי הנ"ל, וכתב לדייק מהם דמשמע אפילו מצוה מחויבת. ע"ש. ור"ל דברים שחייב בהם בלאו הכי, יכול לקנות מהחומש. וכ"כ בספר בצדקה ומשפט (פ"ו הע' ב), שכשפריש חומש יכול לעשות כל דבר מצוה ואפילו לקנות אתרוג לעצמו או להוצאות בניו לת"ת וכיצא בזה. ע"ש. ובשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ג סי' צג, וח"ד סי' לז) משמע דלא ס"ל הכי. ע"ש. וע"ע מזה לקמן פ"ח סע' צט, ובפרק הכללים הע' 105.